

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

О. Б. Жильцов
20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Напрямок підготовки

6.020303 Філологія (українська мова і література)

6.010105 Корекційна освіта (логопедія)

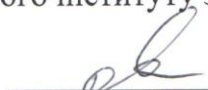
Гуманітарний інститут

2014 – 2015 навчальний рік

ББК 74.03

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

Заступник директора Гуманітарного інституту з навчальної роботи

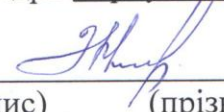
 Єременко О.В.

Робоча програма «Історія педагогіки» для студентів напряму підготовки 6.020303 Філологія (українська мова і література) галузі знань 0203 Гуманітарні науки; 6.010105 Корекційна освіта (логопедія) галузі знань 0101 Педагогічна освіта. 2015. – 30 с.

Розробники: *Терентьєва Наталія Олександрівна*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка (автор типової програми); *Леонтєва Інна Василівна*, старший викладач кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки. Протокол від «04» лютого 2015 року № 6.

Завідувач кафедри Чернуха Надія Миколаївна

 (Чернуха Н.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
« 04 » 02 20 15 року

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту для спеціальностей

Протокол від « _____ » _____ 2015 року № _____

« _____ » _____ 2015 року Вчений секретар _____
(Т.Л.Видайчук) (підпис) (прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА»

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-методичної та
навчальної роботи

_____ О. Б. Жильцов

_____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Напрямок підготовки

6.020303 Філологія (українська мова і література)

6.010105 Корекційна освіта (логопедія)

Гуманітарний інститут

2014 – 2015 навчальний рік

ББК 74.03

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

Заступник директора Гуманітарного інституту з навчальної роботи

_____ Єременко О В.

Робоча програма «Історія педагогіки» для студентів напряму підготовки 6.020303 Філологія (українська мова і література) галузі знань 0203 Гуманітарні науки; 6.010105 Корекційна освіта (логопедія) галузі знань 0101 Педагогічна освіта. 2015. – 43 с.

Розробники: *Терентьєва Наталія Олександрівна*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка (автор типової програми); *Леонтєва Інна Василівна*, старший викладач кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки. Протокол від «04» лютого 2015 року № 6.

Завідувач кафедри Чернуха Надія Миколаївна

_____ (Чернуха Н.М.)
 (підпис) (прізвище та ініціали)
 «_____» _____ 20__ року

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту за галуззю знань 0203 Гуманітарні науки, напрямами підготовки 6.020301 Філософія.

Протокол від «_____» _____ 2015 року № _____

«_____» _____ 2015 року Вчений секретар _____
 (Т.Л.Видайчук)

(підпис) (прізвище та ініціали)

© КУБГ, 2015 рік

© _____, 2015 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Історія зарубіжної школи і педагогіки.</i>	9
<i>Змістовий модуль II. Історія української школи і педагогіки.</i>	15
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія педагогіки»	21
V. Плани семінарських та практичних занять	22
VI. Завдання для самостійної роботи	27
VII. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (навчальний проект)	30
VIII. Система поточного та підсумкового контролю	36
IX. Методи навчання	39
X. Методичне забезпечення курсу	39
XI. Орієнтовний перелік питань до екзамену	40
XII. Рекомендована література	
Основна	43
Додаткова	44

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія педагогіки» є нормативним документом Київського Університету імені Бориса Грінченка, який розроблено цикловою комісією викладачів психолого-педагогічних дисциплін та кафедрою теорії та історії педагогіки на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Робочу програму навчальної дисципліни укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати молодший спеціаліст відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Історія педагогіки», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Історія педагогіки» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки *завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців*. Так, у змісті курсу історії педагогіки розкриваються шляхи розвитку теорії і практики виховання в різні історичні періоди, в умовах різних суспільно-економічних формацій, елементи нового у педагогічній спадщині, що сприяли розвитку прогресивної педагогічної думки, генезис багатьох педагогічних проблем і явищ. Особливо важливо показати, як школа та педагогіка відповідали потребам суспільного розвитку, як процес розвитку педагогічної науки у цілому впливав на теорію й практику виховання та навчання молоді, як саме нові педагогічні ідеї впливали на шкільну практику, яким чином досягнення педагогічної практики відображувалися у педагогічній теорії. Курс «Історія педагогіки» має на меті розкрити зв'язок між педагогічними ідеями теоретиків і практиків, спадкоємництво і новаторство в розробці і реалізації педагогічних ідей. Головна увага під час вивчення історії має приділятися проблемам, ідеям і внеску того чи іншого видатного педагога в теорію і практику навчання і виховання. При аналізі педагогічної проблеми у полі зору студента повинні бути соціально-історичні умови, які позначалися на світогляді й педагогічних поглядах того чи іншого вченого-педагога, зумовили його внесок у розробку теорії педагогічної науки. Програмою передбачено виклад історії педагогіки у тісному зв'язку із історією розвитку людського суспільства, тобто суспільно-економічними формаціями.

Мета вивчення курсу – формування сучасного педагога-професіонала, що передбачає формування у студентів системи знань щодо основних етапів розвитку освіти, педагогічної думки та науки, щодо взаємозв'язку розвитку освіти й педагогічної думки зі світовою філософською думкою, щодо соціально-історичної зумовленості освіти; наукового світогляду, педагогічного мислення, знання традицій українського народу з виховання національної свідомості, вироблення творчих умінь застосувати історико-педагогічні знання у практичній діяльності.

Курс «Історія педагогіки» пов'язаний з такими навчальними дисциплінами:

«Педагогіка», «Педагогіка загальна», «Етнопедагогіка».

Дисципліни, вивченню яких передує курс «Історія педагогіки»:

«Педагогічна творчість», «Педагогічна майстерність», «Педагогічна етика», «Методика виховної роботи».

Завдання курсу:

➤ формувати знання щодо історії педагогічної діяльності, розвитку освіти у взаємозв'язку з розвитком світової філософської думки, встановлювати зв'язки між історією й сучасністю;

➤ ознайомити майбутніх фахівців із світовим та національним досвідом освіти і культури та на основі цього досвіду формувати загальнолюдські цінності, національну свідомість, національну гідність;

➤ ознайомити з основними педагогічними теоріями навчання і виховання; з педагогічною діяльністю, педагогічними поглядами та педагогічними ідеями видатних діячів минулого і сьогодення;

➤ сприяти формуванню педагогічного мислення, культури, ерудиції студентів, мотивації педагогічної діяльності на прикладі видатних представників освіти.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на *засвоєнні знань* із таких питань: предмет і завдання історії педагогіки; основні етапи розвитку педагогіки як науки (і культури); методи історико-педагогічних досліджень; внесок видатних педагогів минулого (як вітчизняної, так і світової педагогіки) в науку, освіту та культуру, їх основні ідеї та праці; історія розвитку національної освіти, національної педагогічної думки; основні тенденції сучасної педагогіки.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема реферативних досліджень з актуальних проблем історії педагогіки.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти *набувають уміння та навички*:

1. Аналізувати політику Української держави щодо розвитку освіти в історичній ретроспективі.

2. Працювати з першоджерелами, конспектувати педагогічні праці. Вести тезові записи.

3. Складати структурно-логічні схеми з окремих змістових питань.

4. Робити історико-культурний порівняльний аналіз педагогічних поглядів та педагогічних течій.

5. Систематизувати і класифікувати історико-педагогічні знання, давати об'єктивну оцінку педагогічним поглядам і явищам, аналізувати, співставляти теоретичні погляди, процес та явища педагогічної практики, бачити та оцінювати тенденції їх розвитку.

6. Оволодівати навичками ефективної самостійної роботи з першоджерелами, науковою історико-педагогічною літературою, культури усних виступів та ін.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 108 год., із них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 4 год. – індивідуальна робота, 4 год. – модульний контроль, 36 год. – самостійна робота, 36 год. – семестровий контроль.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Історія педагогіки» завершується складанням ыспиту.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: становлення і розвиток виховання, школи, освіти й педагогічної думки в контексті історичних етапів розвитку суспільства, відродження пріоритетів національної освіти і педагогіки, розкриття закономірностей формування педагогічної науки.

Курс: підготовка (бакалаврів, магістрів, підвищення кваліфікації)	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>3 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>108 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>4 години</i></p>	<p>Галузь знань: <i>0203</i> <i>Гуманітарні науки</i></p> <p>Напрямок підготовки: <i>6.020303 Філологія</i> <i>(українська мова і</i> <i>література)</i></p> <p>Галузь знань: <i>0101</i> <i>Педагогічна освіта</i></p> <p>Напрямок підготовки: <i>6.010105 Корекційна</i> <i>освіта (логопедія)</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"бакалавр"</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: <i>1.</i></p> <p>Семестр: <i>1.</i></p> <p>Аудиторні заняття: <i>32 годин,</i> <i>з них:</i> Лекції (теоретична підготовка): <i>16 годин</i></p> <p>Семінарські заняття: <i>12 годин</i></p> <p>Індивідуальні заняття: <i>4 години</i></p> <p>Модульний контроль: <i>4 години</i></p> <p>Семестровий контроль: <i>36 годин</i></p> <p>Самостійна робота: <i>36 години</i></p> <p>Вид підсумкового контролю: <i>екзамен</i></p>

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Поточний модуль- ний контроль
Змістовий модуль I. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ								
1.	Вступ. Предмет та завдання історії педагогіки. Основні етапи розвитку педагогічної думки. Виховання у первісному суспільстві. Освіта та виховання у давньому світі.	6	3	2	1		3	
2.	Виховання та освіта в умовах рабовласницького ладу. Виховання та школа в епоху раннього християнства та середньовіччя.	6	3	2	1		3	
3.	Школа і педагогіка у країнах Західної Європи та Північної Америки (середина XVII – XVIII ст.)	11	5	2	2	1	6	
4.	Школа і педагогіка у країнах Західної Європи у XIX ст. Світова школа і педагогіка у XX ст..	13	5	2	2	1	6	2
Разом		36	16	8	6	2	18	2
Змістовий модуль II. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ								
5.	Предмет і завдання історії вітчизняної педагогіки. Виховання у первісному суспільстві на теренах українського народу. Школа і педагогічна думка Київської Русі. Школа і педагогічна думка епохи українського Відродження XVI – XVII ст.	10	4	2	2		6	
6.	Основні тенденції розвитку школи і педагогіки України в XVIII – XIX ст. Школа України кінця XIX – початку XX ст.	12	6	3	2	1	6	
7,8.	Українське шкільництво та педагогічна думка у 1917-1939 рр. Стан освіти та педагогічної думки України у II-й половині XX ст.	14	6	3	2	1	6	2
Разом		36	16	8	6	2	18	2
Семестровий контроль		36						
Разом за навчальним планом		108	32	16	12	4	36	4

ІІІ. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Лекція 1. Предмет та завдання історії педагогіки. Основні етапи розвитку педагогічної думки. Виховання у первісному суспільстві. Освіта та виховання у давньому світі. (2 год.)

Предмет, завдання, значення та структура курсу «Історія педагогіки». Концепції походження виховання. Джерела вивчення виховання у первісному суспільстві.

Походження виховання, його зв'язок із трудовою діяльністю людей. Становлення виховання як свідомого цілеспрямованого процесу. Характер виховання у первісному суспільстві. Зародження прийомів та організаційних форм виховання. Виникнення родини. Виховання дітей у родині. Ініціації – ритуальні обряди посвяти у дорослих. Будинки молоді. Виникнення нерівності у вихованні в період розпаду первісного суспільства. Заборона доступу до знань.

Загальне та особливе у розвитку школи та виховання у давніх цивілізаціях Сходу. Характеристика шкільництва у Шумері. Школа у Давньому Єгипті. Виховання та школа у Давній Індії. Шкільна справа та зародження педагогічної думки у Давньому Китаї. Центри навчання при храмах.

Основні поняття теми: виховання, концепції походження виховання: еволюційно-біологічна та психологічна теорія; джерела історії педагогіки; школи, родинне виховання, заборона доступу до знань, ремісничє навчання, учнівство, е-дуби, зикурати, піктографічна писемність.

Лекція 2. Виховання та освіта в умовах рабовласницького ладу. Виховання, школа та педагогічні ідеї в епоху Середньовіччя, Відродження та Реформації. (2 год.)

Виховання та педагогічна думка у архаїчній (ІХ-VІІІ ст. до н. е.) та давній Греції у VІ-IV ст. до н. е. Система виховання та освіти у Спарті та Афінах. Педагогічні погляди філософів Давньої Греції (Геракліт, Демокріт, Сократ, Ксенофонт, Платон, Аристотель та ін.). Утворення державної системи навчальних закладів. Елементарні, граматичні школи та гімнасії. Розвиток жіночої освіти. Формування центрів просвіти. Розповсюдження еллінської культури по Середземномор'ю.

Виховання та система освіти Риму: тривіальні елементарні школи, граматичні школи, риторичні школи, колегії юнацтва. Питання виховання та організації школи у працях Варрона, М. Т. Цицерона, Л. А. Сенеки, М. Ф. Квінтіліана. Виникнення християнства та його вплив на виховання та розвиток педагогічної думки.

Основні етапи розвитку культури та педагогічної думки у Візантії. Основні ознаки й умови розвитку виховання й освіти епохи Середньовіччя у Європі. Основні типи виховання та освіти у Європі у період розквіту феодалізму: церковне, лицарське, бюргерське, практичне. Виховання й освіта жінок. Церковні школи (VІІ ст.) закритого та відкритого типу. Зміст освіти у церковних школах. Формування аскетичного ідеалу виховання. Індивідуально-групова форма навчання. Катехізисний спосіб оволодіння знаннями. Поширення у школах схоластичного догматичного навчання. Створення міських церковних та нецерковних шкіл. Розвиток церковної культури. Виникнення та розвиток університетів у системі церковних шкіл. Учнівство як спосіб освіти та виховання. Лицарське виховання. Особливості виховання хлопчиків та дівчат із знатних родин. Боротьба за світську школу. Виховання та навчання дітей простого люду.

Загальна характеристика й умови виникнення європейського Відродження (14 – 16 ст.). Основні ознаки педагогіки епохи гуманізму. Школа і педагогічна думка епохи Відродження. Педагогічні ідеї педагогів-гуманістів (Е.Роттердамський, Ф.Рабле, М.Монтень, Т.Мор,

Т.Кампанелла, В.да Фельтре).

Реформація і контрреформація у Європі (15 – 16 ст.). Розвиток освіти у період Реформації. Характеристика єзуїтського виховання й освіти. Рух Просвіти у країнах Західної Європи. Виділення педагогіки у самостійну галузь наукового знання.

Основні поняття теми: *калокагатія, дидакайлеон, гімнасія, ефебія, елементарні школи, граматичні школи, книжкова повинність, риторика, жіноча просвіта, тривіальні школи, риторичні школи, колегії юнацтва, антична освіта, монополія церкви на освітукафедральні (соборні) школи, монастирське виховання, лицарське виховання, виховання і освіта міщан, «Будинок радості» В. да Фельтре, Еразм Роттердамський, Ф.Рабле, «Гаргантюа і Пантагрюель», М.Монтень, М.Лютер, І.Лойола, школа, єзуїтів.*

Семінар 1. Історія педагогіки як наука. Становлення виховання в первісному суспільстві. Освіта у давньому світі. Виховання та освіта в античному світі та Візантії. Особливості виховання, школа та педагогічна думка в епоху Середньовіччя, Відродження та Реформації. (2 год.)

Лекція 3. Школа і педагогіка у країнах Західної Європи та Північної Америки (середина XVII– XVIII СТ.) (2 год.)

Педагогічна концепція Я.А.Коменського як органічна частина його плану перебудови людського суспільства. “Велика дидактика” як підсумок попереднього розвитку світової теорії та практики навчання та виховання. Демократична ідея загальної освіти. Мета виховання. Принцип природовідповідності виховання. Вікова періодизація розвитку дітей за Коменським. Зміст освіти та методи навчання. Організація процесу навчання. Класно-урочна система. Вимоги до уроку. Трудове виховання у школі рідної мови. Моральне виховання та дисципліна у школі. Вимоги до вчителя. “Закони добре організованої школи”. Значення педагогічних поглядів та діяльності Я. А. Коменського для подальшого розвитку педагогіки та школи. Вивчення і використання ним досвіду українських братських шкіл.

Педагогічні ідеї у законодавстві Північної Америки

Педагогічна думка Англії: педагогічна концепція Д.Локка.

Педагогічні ідеї французьких філософів-просвітників 18 ст.: К.Гельвеція, Д.Дідро, Ж.-Ж.Руссо. Проблеми народної освіти у період французької революції кінця 18- ст.

Особливості народної освіти у Німеччині.

Основні поняття теми: *Я.А.Коменський, дидактика, класно-урочна система, принципи навчання, принцип природовідповідності, принцип наочності, «золоте правило дидактики», Дж.Локк, К.А.Гельвецій, Д.Дідро, Ж.-Ж.Руссо, белл-ланкастерська система навчання.*

Семінар 2. Освіта і виховання в Західній Європі в середні віки. Педагогічні ідеї Я.А. Коменського. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах в XVII – XVIII ст. (2 год.)

Лекція 4. Школа і педагогіка у країнах Західної Європи у XIX ст. Світова школа і педагогіка у XX ст. (2 год.)

Формування класичної педагогіки Нового часу.

Педагогічні ідеї Й. Г. Песталоцці

Ф. В. А. Дістервег та його дидактичне вчення.

Педагогічна теорія Й.Гербарта.

Педагогічні погляди і діяльність соціалістів-утопістів Р.Оуена та Ш.Фур'є.

Педагогічне вчення Ф.Фребеля.

Педагогічні погляди Г.Спенсера.

Прогресивна педагогіка в імперській Росії. Педагогічні погляди і діяльність Л.Толстого, С.Шацького.

Нові тенденції у педагогічній теорії та практиці зарубіжних країн кінця 19 – початку 20 ст. Педагогічні ідеї та концепції реформаторської педагогіки: педоцентризм, вільне виховання, експериментальна педагогіка, прагматистська педагогіка, педагогіка особистості, функціональна педагогіка, виховання засобами мистецтва, трудове навчання та виховання та їх представники. Педологія – наукове дитинознавство. Шкільні системи світу. Розширення мережі шкільних закладів. Проблема світського характеру навчання та її вирішення у різних країнах світу. Зниження якості навчання. Введення механізму державного контролю за діяльністю навчальних закладів освіти. Розвиток педагогічної освіти. Школа – пріоритетний об'єкт фінансування.

Основні поняття теми: Й.Г.Песталоцці, Й.Ф.Гербарт, Ф.А.В.Дістервег, Р.Оуен, Ш.Фурє, Ф.В.А.Фребель, К.Ушинський, Г.Спенсер, Е.Кей, М.Монтесорі, Дж.Дьюї, Г.Кершенштейнер, Е.Торндайк, Е.Мейман, В.А.Лай, Р.Штайнер, О. Нечаєв, «дитячий садок», концепція природного загальнолюдського виховання, загальна та професійно-технічна освіта, недільні школи, класична педагогіка Нового часу, теорії соціального виховання, народна школа, елементарна освіта, ідея виховуючого навчання, гербартіанська педагогіка, принцип культуровідповідності, централізована система освіти, системи місцевої освіти, класична і реальна освіта, традиціоналізм і реформаторська педагогіка, експериментальна педагогіка і педологія.

Семінар 3. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах в XVIII – XIX ст. (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Лекція 5. Предмет і завдання історії вітчизняної педагогіки. Виховання у первісному суспільстві на теренах українського народу. Школа і педагогічна думка Київської Русі. Школа і педагогічна думка епохи українського Відродження XVI – XVII ст (2 год.)

Предмет і завдання історії української педагогіки. Зв'язок розвитку української педагогічної культури із світовим процесом розвитку освіти та виховання.

Виховання у первісному суспільстві на теренах українського народу. Роль писемності, вірування, побуту та обрядів у вихованні дітей праукраїнців. Писемність дослов'янського періоду. Введення християнства. Знищення пам'яток дохристиянського періоду.

Матріархальна сім'я. Перехід до патріархального устрою родини у III-II тис. до н. е. Перехід до полігамної патріархальної родини, а потім – до моногамної патріархальної родини. Формування хуторських родових поселень. Родинно-побутова культура українців у дохристиянський та християнський періоди.

Народна педагогіка як прародителька школи та педагогічної науки. Загальнолюдські аспекти народної педагогіки: життя та здоров'я, шлюб, родина, виховання дітей, соціальний захист, гуманність

Школа та освіта в Київській Русі. Виховання і навчання дітей наших предків. Прийняття християнства на Русі, поширення освіти. Організація шкіл, основні типи шкіл (нижчі школи грамоти та елітарні школи “вчення книжного”, ступені освіти (початкова, вища). Основні педагогічні пам'ятки Київської Русі. «Ізборник Святослава», «Повчання Володимира Мономаха дітям». «Слово о полку Ігоревім», «Моління Д. Заточника», «Слово о законі і благодаті» Іларіона тощо, їх освітньо-виховне значення. Релігійний характер освіти. Жіноче училище у Києві (1086 р.).

Школа і педагогічна думка у XVI – XV ст. Розпад Київської держави. Розвиток школи і освіти у Галицько-Волинському князівстві. Школа та освіта у період литовсько-польського поневолення.

Історична зумовленість українського Ренесансу. Розвиток братських, січових, полкових та сотенних козацьких, музичних, дяківських парафіяльних, церковних, монастирських шкіл. Статут Львівської братської школи. Київська братська школа (Іван Борецький). Педагогічна діяльність мандрівних дяків. Вимоги до українських дидакалів. Елементи класно-урочної системи.

Українські академії у Острозі (Герасим Смотрицький – 1576), Києві (Петро Могила – 1615) – перші ВНЗ на території східних слов'ян. Навчально-виховний процес у Києво-Могилянській академії. Розвиток наукової педагогіки у XVI – XVII ст. Педагогічні погляди Гізеля, Герасима і Мелетія Смотрицького, С. Полоцького, І. Вишенського, Ф. Прокоповича, К. Ставровецького, П. Беринди та ін. Розвиток козацької системи навчання і виховання.

Книгодрукування в Україні. Перші друкарі.

Основні ступені козацького навчання і виховання. Козацька читанка. Сутність і специфіка козацької педагогіки. Чужинці про стан освіти, виховання, культури в Україні. Вплив здобутків теорії і практики педагогіки України на розвиток школи, освіти у Росії (XVI – XVIII). Ліквідація гетьманщини, втрата Україною державності. Заборона української мови, закриття українських шкіл. Уваровський указ.

Основні поняття теми: *трипільська культура, комарівська культура, етнопедагогіка, козацька педагогіка, нижчі школи грамоти, школи вчення книжного, жіноче училище, церковні, монастирські школи, Ярослав Мудрий, книгописання, літопис, патерик, перекладна література, церковні, монастирські школи, мандрівні дяки, братські школи, академія, колегіум, січові школи, полкові школи, сотенні козацькі школи, дяківські парафіяльні школи, академія, книгодрукування, першодруки, Й.Гуттенберг, Ф.Скорина, І.Федоров, В.Теплинський..*

Семінар 4. Виховання та освіта на території сучасної України до виникнення Київської Русі. Школа, освіта, педагогічна думка в Україні у період IX – XVIII ст. (2 год.)

Лекція 6-7. Основні тенденції розвитку школи і педагогіки України в XVIII – XIX ст. Школа України кінця XIX – початку XX ст. (3 год.)

Освітня діяльність і педагогічні погляди Г. Сковороди як основоположника теорії національного виховання. Ідея природного виховання. Народність виховання. Традиції етнопедагогіки в творчості Г.Сковороди, його концепція людини, природи, щастя. Педагогічні ідеї творів «Вдячний Еродій», «Убогий жайворонок», збірок «Сад божественних пісень» та ін. Погляди на моральне та розумове виховання. Принцип природовідповідності виховання («сродна праця»). Погляди на вчителя, його особистість. Необхідність застосування ідей Сковороди у сучасній національній школі.

Розвиток школи й педагогіки на Закарпатті. Ужгород, Мукачів як центри освіти. Австро-угорське поневолення. Перехід навчальних закладів на угорську мову.

Українська педагогіка та шкільництво на Галичині. Руйнація національної школи Австро-угорське поневолення. Відродження у 1774 р. системи шкільництва. Відміна обов'язкового початкового навчання (1812). Боротьба за навчання на українській мові.

Педагогічні погляди та діяльність О. В. Духновича. Підручники для народних шкіл. Підручник з теорії та практики навчання та виховання молоді. Вимоги до вчителів. Система виховання за О. В. Духновичем.

Педагогічні погляди Т. Г. Шевченка, М. І. Костомарова, П. О. Куліша. Освітньо-виховні ідеали Т. Г. Шевченка. Т. Г. Шевченко про народну школу та освіту. Ідеї морального, розумового, трудового виховання у творах Шевченка. Особистість педагога. Український буквар Шевченка. Значення внеску Т. Г. Шевченка у формування української національної системи виховання.

Освітня політика Кирило-Мефодієвського братства, просвітницька діяльність М. І. Костомарова та П. О. Куліша. Боротьба за національну систему освіти та виховання.

Роль рідної мови. “Грамматика” О. П. Куліша.

Педагогічні ідеї М. І. Пирогова як попечителя Одеського і Київського навчальних округів. Ідея загальнонародського виховання у статті «Питання життя». Проблеми дидактики. Дисципліна. Педагогічна діяльність М. І. Костомарова, його боротьба за національну школу, навчання і виховання дітей рідною мовою. Просвітницькі і освітні ідеї “Книги буття українського народу”. Просвітницька і педагогічна діяльність М. П. Драгоманова, його педагогічні погляди, боротьба за українську національну систему виховання, навчання дітей рідною мовою. Педагогічна діяльність Б. Д. Грінченка. Використання народної педагогіки. Виховне значення творів для дітей. Б. Грінченко про вплив рідної мови на розвиток та виховання дитини.

Педагогічна діяльність К. Д. Ушинського. Розробка принципу народності виховання. “Про народність у громадському вихованні”. “Рідне слово”. Педагогіка як наука і мистецтво виховання. “Про користь педагогічної літератури”. Розвиток педагогічної психології. Дидактичні погляди К. Д. Ушинського. Освітнє і виховне значення праці в житті людини. “Праця в її психічному і виховному значенні”. Вимоги до уроку і вчителя. “Три елементи школи”. “Людина як предмет виховання”. Ідеї К. Д. Ушинського і відродження національної школи.

Школа кінця XIX – початку XX ст. Поширення громадсько-політичного руху на Україні за національну школу. Система освіти України кінця XIX - початку XX ст. Підпорядкованість шкіл різним відомствам: школи міністерства народної освіти, церковно-приходські школи, школи інших відомств. Початкові школи, гімназії, реальні та комерційні училища. Педагогічні погляди І. Я. Франка, Лесі Українки.

Педагогічні погляди і діяльність О. Лазурського. Цілісне вивчення особистості дитини. Складання шкільних характеристик учнів. Експериментальні уроки та шкільний експериментальний день як особливі прийоми методу природного експерименту.

Основні поняття теми: національне виховання, природне виховання, просвіта, народність, громадське та громадянське виховання, цілісне вивчення особистості дитини, експериментальний урок.

Семінар 5. Розвиток школи і педагогіки на території західної України. Розвиток педагогічної думки у XIX - перші десятиліття XX ст. (2 год.)

Лекція 7-8. УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО ТА ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА У 1917-1939 РР. СТАН ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ У II-Й ПОЛОВИНІ XX СТ. (3 год.)

Розвиток українського шкільництва у часи УНР, Гетьманату, Директорії (1917-1919). Створення національної школи та шкіл для національних меншин. Проекти Міністерства освіти та Уряду УНР – концепція національної освіти. Українізація школи всіх ступенів.

І. І. Огієнко – фундатор українського шкільництва. Аналіз підручників. Проблема впровадження української мови. Словники української мови. М. С. Грушевський про українську школу. Громадянське виховання. Роль гуманітарних дисциплін у змісті освіти. Педагогічна діяльність С. Ф. Русової. С. Русова як організатор освіти, фундатор жіночого руху на Україні. Критика школи та шкільних порядків. Проблеми дошкільного виховання у творах С. Русової. Г. Г. Ващенко про національне виховання української молоді. Дослідження з історії педагогіки. Проблеми виховання молоді. Громадянське виховання. Концепція системи національного виховання. “Виховний ідеал”.

Перші документи про школу. «Положення про єдину трудову школу УРСР (1919), Декларація Наркомосу УРСР «Про соціальне виховання дітей» (1920). Система народної освіти радянської України, навчальні програми, форми організації навчання. Введення російської мови як другої основної. Українізація школи у 1923 р. після XII з'їзду ВКП(б). Обов'язкова і безплатна початкова освіта. Реформація змісту шкільної освіти в УРСР. Організація продуктивної праці учнів. Перший навчальний план 1920 р. Комплексні

програми початкової школи. Лабораторно-бригадний метод навчання. Метод проєктів. Реформи 1931-1936 рр. Критика програм 20-х років ХХ ст.

Суперечності в розвитку школи і педагогіки та наслідки постанов ЦК ВКП(б) про школу, педагогічну науку у 1931-1936 роках. Репресії 1933-1939 рр. Уніфікація школи. Руйнування української та інших національних систем виховання. Витіснення з навчально-виховного процесу народного світогляду, народної моралі. Ідеологізація навчально-виховного процесу. Заборона на поширення педагогічних поглядів національного спрямування (Г. Ващенко, С. Русова, Я. Чепіга, П. Холодний). Постанова ЦК ВКП(б) “Про педологічні перекручення в системі наркомпросів”.

Знищення української школи у Західній Україні. Полонізація шкіл та університетів. Організація приватного українського шкільництва. Педагогічні товариства “Рідна школа” та “Просвіта”. Румунізація шкіл на Буковині.

Педагогічна діяльність та педагогічні ідеї А. С. Макаренка. Соціально-політичні умови педагогічної діяльності А.С. Макаренка. Розвиток соціальної педагогіки та теорії виховання. Теорія формування учнівського колективу, основні закони його розвитку. “Педагогічна поема”. Поєднання навчання із трудовим вихованням, продуктивною працею учнів. Формування педагогічної майстерності вчителя. “Педагогіка індивідуальної дії”, “Деякі висновки з мого педагогічного досвіду”. Проблеми сімейного виховання. “Книга для батьків”. Лекції для батьків. Неоднозначність сучасної оцінки педагогічної спадщини Макаренка, його внеску у розвиток національної школи і педагогіки.

Система виховання радянської школи. Провідні ідеї: колективізм, інтернаціоналізм, патріотизм, атеїзм. Евакуація вищих навчальних закладів, руйнування шкіл, знищення педагогічних кадрів у роки Великої Вітчизняної війни. Посилення русифікації у 1946 р. Перегляд змісту освіти у школі. Ідеологізація освіти. Посилення формалізму у системі освіти. Моральний кодекс будівників комунізму як концепція системи виховання (1961 р.). Виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості як мета виховання. Розвиток системи дошкільної, професійно-технічної та вищої освіти.

Педагогічна діяльність В. О. Сухомлинського. Народна педагогіка - основа творчої спадщини Сухомлинського. Дидактичні погляди. Система виховної роботи Павлівської середньої школи Кіровоградщини. Питання морального, трудового і естетичного виховання. Проблеми виховання патріота, громадянина України. Формування особистості на культурно-історичних традиціях рідного народу. Роль рідної мови в навчанні, вихованні і розвитку дітей. Шляхи виховання творчої особистості. В. Сухомлинський про єдність родинного і шкільного виховання. Сімейне виховання і батьківський авторитет. «Батьківська педагогіка», «Сто порад учителям», «Серце віддаю дітям». Значення педагогічної спадщини В. Сухомлинського.

Стан освіти, школи та педагогічної думки в Україні у 70-90 рр. ХХ ст. Розвиток дошкільного виховання. Заорганізованість закладів освіти. Розвиток педагогічної науки. Проблеми вищої школи. Криза освіти. Рух педагогів-новаторів за реформування системи освіти. Авторські школи.

Національна школа та національна система виховання у період будівництва незалежної України. Руйнування тоталітаризму. Гуманізація, демократизація та гуманітаризація школи. Відродження національної школи та національної системи виховання у період будівництва незалежної України. Відродження позицій народної педагогіки у педагогічній науці. Закон “Про освіту” (1991 р). Розвиток національної системи освіти. Формування навчальних закладів нового типу: ліцеїв, гімназій, колегіумів.

Основні поняття теми: концепція національної освіти, українізація, громадянське виховання, обов’язковість і безплатність освіти, продуктивна праця учнів, лабораторно-бригадний метод, уніфікація систем освіти, ідеологізація, педологія, криза освіти, авторські школи, навчальні заклади нового типу, діаспори.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія педагогіки»

Разом 108 год.: лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 36 год., семестровий контроль – 36 год., екзамен

Гиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII
Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II		
Назва модуля	Історія світової педагогічної думки				Історія української педагогічної думки		
Кількість балів за модуль	242 бали				242 бали		
Бали (лекц.)	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 б.	1,5 б	1,5 б.
Дати							
Теми лекцій	Вступ. Предмет та завдання історії педагогіки. Основні етапи розвитку педагогічної думки. Виховання у первісному суспільстві. Освіта та виховання у давньому світі	Виховання та освіта в умовах рабовласницького ладу. Виховання та школа в епоху раннього християнства та середньовіччя	Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та Північної Америки (середина XVII – XVIII ст.)	Школа і педагогіка в країнах Західної Європи у XIX ст. Світова школа і педагогіка I-ї половини XX ст.	Предмет і завдання історії вивчення педагогіки. Виховання у первісному суспільстві на теренах українського народу. Школа і педагогічна думка Київської Русі. Школа і педагогічна думка епохи українського Відродження XVI – XVII ст.	Основні тенденції розвитку школи і педагогіки України в XVIII – XIX ст. Школа України кінця XIX – початку XX ст.	Українське шкільництво та педагогічна думка у 1917-1939 рр. Стан освіти та педагогічної думки України у II-й половині XX ст.
Бали (сем.)	11 б.		11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.
Дати							
Теми семінарських занять	Історія педагогіки як наука. Становлення виховання в первісному суспільстві. Освіта в давніх країнах. Виховання та освіта в античному світі та Візантії	Освіта і виховання в Західній Європі в середні віки. Педагогічні ідеї Я.А.Коменського. школа і педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах в XVII – XVIII ст.	Школа та педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах у XVIII – XIX ст.	Виховання та освіта на території сучасної України до виникнення Київської Русі. Школа, освіта, педагогічна думка в Україні в період IX – XVIII ст.	Розвиток школи і педагогіки на території західної України. Розвиток педагогічної думки у XIX – перші десятиліття XX ст.	Розвиток системи освіти у XX ст.	
Сам. робота	150 балів				150 балів		
ІНДЗ	30 балів				30 балів		
Поточний контроль	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)						

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Семінар 1.

**Тема: Історія педагогіки як наука. Становлення виховання в первісному суспільстві.
Виховання та освіта в давньому світі. Виховання та освіта в античному світі та
Візантії (2 год.)**

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Історія педагогіки як галузь педагогічного знання. Історія педагогіки як наука і як навчальна дисципліни. Відмінність та подібність. Предмет та об'єкт історії педагогіки.
2. Завдання історії педагогіки. Методологічна база історії педагогіки.
3. Зародження виховання в первісному суспільстві.
4. Освіта, педагогічна думка у Давньому Китаї.
5. Освіта, педагогічна думка у Давньому Єгипті.
6. Освіта, педагогічна думка у Давній Індії.
7. Освіта, педагогічна думка в країнах Міжріччя.
8. Зародження писемності в умовах егейської культури. Виховання та освіта в архаїчній Греції (IX – VIII ст. до н.е.).
9. Афінська система виховання.
10. Спартанська система виховання.
11. Вищі навчальні заклади Давньої Греції (Лікей, Академія, Кіносарг).
12. Педагогічні ідеї прогресивних діячів Давньої Греції.
13. Розвиток та поширення грецької системи освіти та виховання в епоху еллінізму.
14. Освіта та виховання в Давньому Римі.
15. Педагогічні ідеї прогресивних діячів Давнього Риму.
16. Виховання в ранньохристиянський період.
17. Освіта та виховання в Візантії.
18. Педагогічні ідеї прогресивних діячів Візантії.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [4] [5] [7] [8] [9] [13] [14]

Додаткова: [13] [14]

Семінар 2.

**Тема: Освіта і виховання в Західній Європі в середні віки. Педагогічні ідеї Я.А. Коменського.
Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах
у XVII – XVIII ст. (2 год.)**

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Вплив церкви на шкільну справу.
2. Лицарське виховання.
3. Педагогічні ідеї епохи Відродження (Італія, Франція, Англія, Німеччина, Іспанія).
Загальна характеристика.
4. Реформація, її вплив на освіту та виховання.

5. Єзуїтська система виховання і освіти.
6. Педагогічні погляди соціалістів (Т. Мор та ін.).
7. Педагогічні погляди гуманістів.
8. Я. А. Коменський – видатний педагог історії та сучасності.
9. Ідея пансофії в педагогічній спадщині Я. А. Коменського.
10. Вікова періодизація та відповідність шкільної системи Я. А. Коменського віковій періодизації.
11. Класно-урочна система.
12. Принципи навчання за Я. А. Коменським.
13. Педагогічні ідеї В. Ратке (Німеччина).
14. Освіта та виховання в Англії та Франції. Загальна характеристика.
15. Проект трудового коледжа Д. Беллєрса.
16. Белл-Ланкастерська система навчання.
17. Теорія «чистої дошки» Д. Локка.
18. Особливості виховання «джентельмена» за Д. Локком.
19. Теорія «вільного виховання» Ж.-Ж. Руссо.
20. Педагогічні ідеї Д. Дідро.
21. Просвітницько-педагогічна діяльність у США.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [13] [14]

Додаткова: [13] [14] [15] [16] [24]

Семинар 3.

Тема: Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах в XVIII – XIX ст. (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Педагогічні ідеї Й. Г. Песталоцці. Ідея «елементарної освіти».
2. Педагогічні ідеї Й. Ф. Гербарта. Зв'язок педагогічної теорії з психологією.
3. Педагогічні ідеї Ф. А. В. Дістервега. Вікова періодизація. Дидактичні правила.
4. Педагогічні ідеї Г. Спенсера.
5. Реформаторська педагогіка. Утопічний соціалізм (Р. Оуен, К. А. Сен-Симон, Ф. Фур'є), комуністичні ідеї (К. Маркс, Ф. Енгельс), позитивізм (О. Конт, Г. Спенсер), педоцентризм (Е. Кей, М. Монтесорі), експериментальна педагогіка (Е. Мейман, В. Лай, Е. Торндайк), прагматизм (Д. Дьюї), метод проектів (У. Кілпатрік), есенціалізм (У. Беглі), ідея трудової школи (Р. Зейдель, Г. Кершенштейнер), педагогіка дії (В. Лай), відкриття «нових шкіл».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [2] [5] [6] [7] [8] [9] [13] [14] [15]

Додаткова: [4] [8] [9] [13] [14] [19]

Змістовий модуль II ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Семінар 4.

Тема: Виховання та освіта на території сучасної України до виникнення Київської Русі. Школа, освіта, педагогічна думка в Україні у період IX – XVIII ст. (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Навчання та виховання в епоху палеоліту.
2. Навчання та виховання в епоху трипільської культури.
3. Сім'я та родинне виховання з найдавніших часів до сьогодення.
4. Школа і освіта в Київській Русі.
5. Українське шкільництво в XIV – XV столітті.
6. Педагогічна діяльність П. Русина і Ю. Дрогобича.
7. Освітня політика уряду Литовського князівства та Речі Посполитої в Україні.
8. Братські школи: створення, розвиток, значення.
9. Острозька Академія: її значення в історії становлення вищої освіти України.
10. Києво-Могилянська Академія.
11. Навчальні заклади України XV – XVIII століття: школи, колегії.
12. Козацька педагогіка.
13. Педагогічні погляди Г. Сковороди.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [3] [5] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15]

Додаткова: [1] [20] [21]

Семінар 5.

Тема: Розвиток школи і педагогіки на території західної України. Розвиток педагогічної думки у XIX ст. Розвиток системи освіти у XX ст. (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Розвиток школи і педагогіки на Закарпатті.
2. Педагогічні погляди О. Духновича.
3. Розвиток школи і педагогіки в Галичині.
4. Розвиток школи і педагогіки на Буковині.
5. Педагогічна діяльність М. І. Пирогова.
6. Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського.
7. Педагогічні ідеї О. Ф. Лазурського.
8. Освітній рух у XIX столітті. Загальні тенденції.
9. Педагогічні погляди Л. Українки, І. Франка, Т. Шевченка, П. Куліша, М. Костомарова, Т. Лубенця, Ю. Федьковича, М. Драгоманова, Б. Грінченка
10. Шкільна освіта XIX – початку XX століття.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [3] [5] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15]

Додаткова: [1] [20] [21]

Семінар 6.**Тема: Розвиток системи освіти у ХХ ст. (2 год.)**

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Розвиток українського шкільництва за часів УНР.
2. Педагогічні погляди:
 1. І. Огієнка
 2. М. Грушевського
 3. Г. Ващенко
 4. С. Русової
 5. Х. Алчевської
3. Розвиток української освіти після встановлення радянської влади. Створення трудових шкіл.
4. Уніфікація систем освіти України та Росії. Реформи 20 – 30-х років.
5. Педагогічні погляди: Г. Гринька, М. Скрипника, Я. Ряппа.
6. Українське шкільництво у довоєнні часи.
7. Педагогічна діяльність В. Сороки-Росинського, А. Макаренка.
8. Розвиток системи освіти у 50 – 80-і роки.
9. Педагогічна діяльність В. Сухомлинського.
10. Криза освітньої системи кінця 80-х – початку 90-х років.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література**Основна:** [1] [3] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15]**Додаткова:** [1] [20] [21]**VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ****Список першоджерел для самостійного опрацювання****Змістовий модуль I.****ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ**

<i>Першоджерела</i>	<i>Завдання</i>
Томмазо Кампалелла «Місто сонця» / Томмазо Кампанелла «Город Солнца»	Посадові обов'язки со-правителів Метафізика; Наочність у навчанні; Фізичне та військове виховання; Організація навчально-виховного процесу
Франсуа Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель» / Франсуа Рабле «Гаргантюа и Пантагрюэль»	Особливості організації навчально-виховного процесу; Фізичне виховання; Особливості вивчення окремих навчальних дисциплін; Набуття професійного досвіду; Релігійне виховання; Організація вільного часу
Мішель Монтень «Досліди» / Мишель Монтень «Опыты»	Мета виховання; Вимоги до наставника; Особливості виховання дітей; Школа спілкування з іншими людьми
Ян Амос Коменський «Велика дидактика» / Ян Амос Коменский «Великая дидактика»	Сучасність положень Великої дидактики

Джон Локк «Думки про виховання» / Джон Локк «Мысли о воспитании»	Особливості виховання джентльмена
Джон Беллерс «Пропозиції щодо організації трудового коледжу всіх корисних ремесел та сільського господарства» / Джон Беллерс «Предложения об учреждении трудового колледжа всех полезных ремесел и сельского хозяйства»	Мета створення трудового коледжу; Організація навчально-виховного процесу
Жан-Жак Руссо «Еміль, або Про виховання» / Жан-Жак Руссо «Эмиль, или О воспитании»	Особливості виховання й навчання хлопчиків у віці: 0-2 рр.; 2-12 рр.; 12-15 рр.; 15-18 рр. Особливості жіночого виховання й навчання; Моральне, розумове, релігійне і фізичне виховання
Дені Дідро «План університету або школи публічного викладання всіх наук для Російського уряду» / Дени Дидро «План университета или школы публичного преподавания всех наук для Российского правительства»	Університет, особливості його діяльності; Розклад, цикли навчання; Знання; Категорії учнів; Навчальний план; Вимоги до вчителів; Навчальні посібники
Йоганн Песталоцці «Лебедина пісня» / Йоганн Песталоцци «Лебединая песня»	Особливості організації навчально-виховного процесу
Йоганн Гербарт «Загальна педагогіка» / Йоганн Гербарт «Общая педагогика»	Педагогіка – наука та мистецтво; Вимоги до вихователя; Педагогічне мислення; Виховання; Мета виховання; Зв'язок педагогіки з психологією, філософією; Дисципліна та моральна культура; Інтерес; Індивідуальність вихованця
Фрідріх Вільгельм Адольф Дістервег «Керівництво до освіти німецьких вчителів» / Фридрих Вильгельм Адольф Дистервег «Руководство к образованию немецких учителей»	Тлумачення правил. Порівняння з поглядами Я. А. Коменського
Роберт Оуен «Новий погляд на суспільство» / Роберт Оуэн «Новый взгляд на общество, или Опыт об образовании человеческого характера»	Новизна поглядів та ідей Р. Оуена
Георг Кершенштейнер «Школа майбутнього – школа праці» / Георг Кершенштейнер «Школа будущего – школа работы»	Спільне та відмінне у поглядах
Джон Дьюї «Школа і	

суспільство» / Джон Дьюї «Школа и общество»	
Вільгельм Лай «Школа дії» / Вильгельм Лай «Школа действия»	

Змістовий модуль II.
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

<i>Першоджерела</i>	<i>Завдання</i>
Г. С. Сковорода «Вдячний Єродій»	Порівняння європейської та слов'янської освіти
О. В. Духнович «Народна педагогія»	Вимоги до наставника; Шкільний порядок
П. Д. Юркевич «Курс общей педагогики с приложениями»	Виховні аспекти
К. Д. Ушинський «Про народність у громадському вихованні»	Народність; Громадське виховання
К. Д. Ушинський «Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології»	Зв'язок педагогіки з іншими навчальними дисциплінами; Педагогічна антропологія
І. Я. Франко «Наші народні школи і їх потреби»	Стан народних шкіл на Галичині; Потреби народних шкіл; Стан сільської освіти; Навчальні дисципліни, рівень викладання
Б. Д. Грінченко «На безпросветном пути. Об украинской школе»	Стан українських закладів освіти; Пропоновані зміни
М. С. Грушевський «Колишня освіта і теперішня темнота»	Стан освіти в Україні до початку 18 ст.; Причини занепаду української освітньої галузі; Шляхи подолання кризи
Я. Ф. Чепіга «Самовиховання вчителя»	Міркування і праця в діяльності учителя; Справедливість; Терпеливість; Національне виховання
І. І. Огієнко «Наука про рідномовні обов'язки»	Рідна мова; Літературна мова; Соборна літературна мова; Мовні заповіді свідомого громадянина; Школа й рідна мова; Учитель і рідна мова
С. Ф. Русова «Дидактика»	Навчання; мета навчання; завдання навчання; Умови для проведення навчання; Дидактичні правила; Перцепція й апперцепція; Потреби; Цінності навчання; Компоненти уроку; Ступені навчання; Форми уроку; Ідея національної школи
Г. Г. Ващенко «Загальні методи навчання»	Темперамент українця; Творча фантазія;

	Мислення; Інтелект та здібності українського народу; Мета інтелектуального виховання; Навчальний план загальноосвітньої школи; Виховний ідеал
В. О. Сухомлинський «Сто порад вчителю»	Проаналізуйте з позицій сучасного стану освітньої галузі (поради № 1, 2, 4-18, 20-37, 40-47)
В. О. Сухомлинський «Серце віддаю дітям»	Проаналізуйте з позицій сучасного стану освітньої галузі
А. С. Макаренко «Деякі висновки з мого педагогічного досвіду»	Проаналізуйте з позицій сучасного стану освітньої галузі

РАЗОМ: 24 ГОДИН; 300 БАЛІВ

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом (презентацією).

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Історія педагогіки» – це вид творчої та навчально-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності та креативності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності, наочне відображення результатів творчо-пошукової діяльності та прилюдна презентація.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять, самостійної підготовки і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- навчальний проект (30 балів)

Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано у табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Шкала оцінювання ІНДЗ (науково-педагогічне дослідження)

<i>Рівень виконання</i>	<i>Кількість балів, що відповідає рівню</i>	<i>Оцінка за традиційною системою</i>
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	19-24	Добре
Середній	11-18	Задовільно
Низький	0-10	Незадовільно

Орієнтовні напрями підготовки ІНДЗ (проектів) з навчальної дисципліни «Історія педагогіки»:

1. Порівняльна характеристика педагогічних поглядів педагогів та культурно-освітніх діячів (за вибором студентам та погодженням з викладачем).
2. Історія відомого вітчизняного або зарубіжного навчального закладу: становлення, розвиток, організація навчального процесу.
3. Історія освіти України наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття (крізь призму власної родини).

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Історія педагогіки».

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення магістрантів із дисципліни «Історія педагогіки» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ n/n	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування (лекції; семінари)	8 + 6
3.	Семінарські заняття (підготовка)	60
4.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50
5.	Самостійна робота / першоджерела	300
6.	Індивідуальна навчально-дослідна робота	60
7.	Екзамен	40
Підсумковий рейтинговий бал		484 + 40

Коефіцієнт перерахунку – $484 : 60 = 8,07$

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

1.
 - **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
 - **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
 - **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
 - **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«дуже добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження, есе, проекти, які виконує студент за визначеною тематикою,

обговорюються та захищаються на семінарських або індивідуальних заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Історія педагогіки».

Таблиця 8.4

Розподіл балів, що присвоюються студентам

МОДУЛІ						ІНДЗ	Модульні контрольні роботи	Самостійна робота (першоджерела)	Екзамен
Змістовий модуль 1 (відповіді на семінарах, відвідування занять)			Змістовий модуль 2 (відповіді на семінарах, відвідування занять)						
Т 1-2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7				
13	12	12	12	12,5	12,5	60	50	300	40

Разом: 484 бали + 40 балів (екзамен)

Коефіцієнт перерахунку: 8,07

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Х. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ хрестоматії;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

XI. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Питання загального характеру:

1. Предмет, завдання, методи та джерела історії педагогіки.
2. Розвиток виховання за первісного суспільства.
3. Розвиток освіти і виховання у Давньому світі (Міжріччя, Мала Азія, Африка, Давня Греція, Давній Рим, Давній Схід, Візантія та ін.).
4. Педагогічні погляди філософів Давнього світу.
5. Розвиток освіти і виховання у феодальному суспільстві.
6. Розвиток світського, схоластичного та монастирського навчання.
7. Розвиток освіти і виховання за часів реформації та контрреформації. Єзуїтська освіта.
8. Розвиток освіти і виховання в епоху Відродження.
9. Педагогічні погляди просвітників епохи Відродження.
10. Становлення педагогіки як науки (теорія Я. А. Коменського).
11. Французька педагогічна думка (VIII – XIX ст.).
12. Німецька педагогічна думка (VIII – XIX ст.).
13. Англійська педагогічна думка (VIII – XIX ст.).
14. Розвиток освіти і виховання США.
15. Реформаторська педагогіка.
16. Освіта і виховання в Російській імперії.
17. Радянська система освіти: загальна характеристика.
18. Розвиток освіти і виховання за часів стародавніх українських поселень.
19. Розвиток освіти і виховання за часів Київської Русі.
20. Розвиток освіти і виховання за часів Литовського князівства та Речі Посполитої.
21. Українське відродження.
22. Феномен козацької педагогіки.
23. Створення колегіумів в Україні.
24. Народна педагогіка.
25. Духовна педагогіка.
26. Розвиток освіти і виховання за часів УНР, Гетьманату, Директорії.
27. Розвиток освіти і виховання в УСРР у 20-х рр. XX століття.
28. Уніфікація систем освіти України і Росії: передумови, наслідки.
29. Розвиток освіти і виховання у повоєнний період.
30. Загальна характеристика періодів стагнації в освіті.

Педагогічні погляди філософів, педагогів, просвітників:

1. Педагогічні ідеї Аристотеля, Демокрита, Платона, Геракліта, Сократа, Ксенофонта, Плутарха, Антисфена, Епікура, Зенона та інших давньогрецьких філософів.
2. Педагогічні ідеї Цицерона, Сенеки, Квінтіліана.
2. Педагогічні ідеї Т. Мора.
3. Педагогічні ідеї В. Ратке.
4. Класно-урочна система, пансофія, пангармонія, шкільна система, принципи навчання за Я. А. Коменським.
5. Емпірико-сенсуалістична концепція та теорія «чистої дошки» Дж. Локка.
6. Ідея «вільного виховання» (за Ж.-Ж. Руссо).
7. Педагогічні ідеї Б. Франкліна, Т. Джефферсона та Т. Пейна.
8. Теорія «елементарного навчання» Й. Песталоцці.
9. Педагогічні ідеї Г. Спенсера.
10. Педагогічні ідеї соціалістів-утопістів (Р. Оуен, К. Сен-Сімон, Ф. Фур'є).
11. Педагогічні ідеї К. Маркса та Ф. Енгельса.
12. Педагогічні ідеї М. І. Пірогова.
13. Педагогічні ідеї Л. М. Толстого.

14. Педагогічні ідеї С. Т. Шацького.
15. Педагогічні ідеї Н. К. Крупської.
16. Педагогічні ідеї А. В. Луначарського.
17. Педагогічні ідеї П. П. Блонського.
18. Педагогічні ідеї В. Мономаха.
19. Педагогічні ідеї П. Русина.
20. Педагогічні ідеї Ю. Дрогобича.
21. Педагогічні ідеї Л. Українки.
22. Педагогічні ідеї Т. Шевченка.
23. Педагогічні ідеї М. Костомарова.
24. Педагогічні ідеї П. Куліша.
25. Педагогічні ідеї М. Драгоманова.
26. Педагогічні ідеї Г. Гринька.
27. Педагогічні ідеї М. Скрипника.
28. Педагогічні ідеї Х. Алчевської.
29. Педагогічні ідеї Я. Ряппа.
30. Педагогічні ідеї Ю. Федьковича.
31. Педагогічні ідеї Т. Лубенця.
32. Педагогічні ідеї В. Вернадського.

Першоджерела:

1. Томмазо Кампалелла «Місто сонця».
2. Франсуа Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель».
3. Мішель Монтень «Досліди».
4. Ян Амос Коменський «Велика дидактика».
5. Джон Локк «Думки про виховання».
6. Джон Беллерс «Пропозиції щодо організації трудового коледжу всіх корисних ремесел та сільського господарства».
7. Жан-Жак Руссо «Еміль, або Про виховання».
8. Дені Дідро «План університету або школи публічного викладання всіх наук для Російського уряду».
9. Йоганн Песталоцці «Лебедина пісня».
10. Йоганн Герbart «Загальна педагогіка».
11. Фрідріх Вільгельм Адольф Дістервег «Керівництво до освіти німецьких вчителів».
12. Роберт Оуен «Новий погляд на суспільство».
13. Георг Кершенштейнер «Школа майбутнього – школа праці».
14. Джон Дьюї «Школа і суспільство».
15. Вільгельм Лай «Школа дії».
16. Г. С. Сковорода «Вдячний Єродій».
17. О. В. Духнович «Народна педагогія».
18. П. Д. Юркевич «Курс общей педагогике с приложениями».
19. К. Д. Ушинський «Про народність у громадському вихованні».
20. К. Д. Ушинський «Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології».
21. І. Я. Франко «Наші народні школи і їх потреби».
22. Б. Д. Грінченко «На безпросветном пути. Об украинской школе».
23. М. С. Грушевський «Колишня освіта і теперішня темнота».
24. Я. Ф. Чепіга «Самовиховання вчителя».
25. І. І. Огієнко «Наука про рідномовні обов'язки».
26. С. Ф. Русова «Дидактика».

27. Г. Г. Ващенко «Загальні методи навчання».
28. А. С. Макаренко «Деякі висновки з мого педагогічного досвіду».
29. В. О. Сухомлинський «Сто порад вчителю».
30. В. О. Сухомлинський «Серце віддаю дітям».

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. *Артемова Л.В.* Історія педагогіки України : Підручник. – К. : Либідь, 2006. – 424 с.
2. *Джуринский А.Н.* История педагогики: Учеб. пособие для студ. педвузов. – М. : Владос, 1999. – 432 с.
3. *Джуринский А.Н.* Развитие образования в современном мире: Учебное пособие. – М. : Владос, 1999. – 2000 с.
4. Історія української школи і педагогіки : Хрестоматія / Упор. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К. : Знання, КОО, 2003. – 766 с.
5. Історія педагогіки / За ред. М.В. Левківського, О.А. Дубасенюк. – Житомир: ЖДПУ, 1999. – 336 с.
6. История педагогики. Ч. 1. От зарождения воспитания в первобытном обществе до середины XVII в. : Учебное пособие для пед. унив. / Под ред. академика РАО А. И. Пискунова. – М. : Сфера, 1997. – 192 с.
7. История педагогики. Ч. 2. С XVII в. до середины XX века: Учебное пособие для пед. унив. / Под ред. академика РАО А. И. Пискунова. – М. : Сфера, 1997. – 304 с.
8. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в. : Учеб. пособие для пед. учебных заведений / Под ред. академика РАО А. И. Пискунова. – М. : Сфера, 2001. – 512 с.
9. История образования и педагогической мысли за рубежом и в России: Учеб. пособие для студентов высших пед. учебн. заведений / И. Н. Андреева, Т. С. Буторина, З. И. Васильева и др. / Под ред. З. И. Васильевой. – М. : Академия, 2001. – 416 с.
10. *Левківський М.В., Микитюк О.М.* Історія педагогіки: Навч. посібник / за ред. М. В. Левківського. – Харків : ОВС, 2002. – 240 с.
11. *Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т.* Історія української школи і педагогіки: Навч. посібник / за ред. О. О. Любара. – К. : Знання, КОО, 2003. – 450 с.
12. *Медвідь Л.А.* Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: Навч. посіб.-К.: Вікар, 2003 – 335 с.
13. Педагогіка. Хрестоматія / Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання – Прес, 2003. – 700 с.
14. *Пискунов А.И.* Хрестоматия по истории зарубежной педагогики. – М. : Просвещение, 1981. – 528 с.
15. *Сисоєва С.О., Соколова І.В.* Нариси з історії розвитку педагогічної думки : Навч. посібник. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003. – 308 с.
16. *Фіцула М.М.* Педагогіка : Навч. посібник для студентів вищих пед. закладів освіти. – К. : Академія, 2000. – 544 с.
17. Хрестоматія по історії школи і педагогіки в Росії / Сост. С. Ф. Егоров. – М. : Просвещение, 1986 с. – 432 с.

Додаткова

1. Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н. П. Калениченко. – М: Педагогіка, 1988. – 640 с.
2. *Блонский П.П.* Мои воспоминания. – М. : Педагогіка, 1971. – 176 с.
3. Ващенко Г.Г. – видатний педагог національного відродження України: Зб. наук. праць / Відп. ред. : С. П. Архипова, О. П. Савченко, В. В. Тихолоз. – Черкаси : ЧДУ, 2003. – 166 с.
4. *Вульфсон Б.Л.* Стратегія розвитку освіти на заході на порозі ХХІ століття. – М. : УРАО, 1999. – 208 с.
5. *Герцен А.И., Огарев Н.П.* О воспитании и образовании / Сост. В. И. Ширяев. – М. : Педагогіка, 190. – 368 с.
6. *Гончаренко С.* Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 276 с.
7. *Гончаров Н.К.* Педагогічна система К. Д. Ушинського. – М. : Педагогіка, 1974. – 272 с.

8. *Джуринский А.Н.* Японское чудо: мифы и реальность. Школьное образование и воспитание в Японии. – М. : УРАО, 1998. – 64 с.
9. *Джон Д'юї.* Демократія і освіта. – Львів : Літопис, 2003. – 294 с.
10. *Добролюбов Н.И.* Избранные педагогические сочинения / Сост. В. Ф. Козьмин, Ю. А. Рудь. – М. : Педагогика, 1986. – 352 с.
11. *Егоров С.Ф. К. Д. Ушинский.* Книга для учащихся. – М. : Просвещение, 1977. – 143 с.
12. *Животенко-Піанков А.* Педагогічно-просвітницька праця Бориса Грінченка. – К. : Просвіта, 1999. – 176 с.
13. История зарубежной дошкольной педагогики : Хрестоматия : Учеб. пособие / Сост. С. Ф. Егоров, С. В. Лыков, Л. М. Волобуева и др. / Под ред. С. Ф. Егорова. – М. : Академия, 2000. – 440 с.
14. История педагогики: Учебник для студентов пед. ин-тов / Н. А. Константинов, Е. Н. Медынский, М. Ф. Шабаева. – 5-е изд., доп. и перераб. – М. : Просвещение, 1982. – 447 с.
15. *Коджасипова Г.М., Коджаспиров А.Ю.* Педагогический словарь : Для студ. высших и средних пед. учеб. заведений. – М. : Флинта : Моск. псих.-соц. ин-т, 1998. – 204 с.
16. *Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж.Ж., Песталоцци И.Г.* Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джуринский. – М. : Педагогика, 1989. – 416 с.
17. *Литвинов С.А.* Ян Амос Коменський і радянська педагогіка. – К. : Рад. школа, 1958.
18. *Лордкипанидзе Д.О.* Педагогическое учение К. Д. Ушинского. – М. : Учпедгиздат, 1954. – 368 с.
19. *Макаренко А.С.* Педагогические сочинения: В 8-ми т. / В 5-ти т. / В 2-х т.
20. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.) : Хрестоматія / Упоряд. : Л. Д. Березівська та ін.; Наук. ред. О. В. Сухомлинська. – К. : Наук. світ, 2003. – 418 с.
21. *Малькова З.А.* Школа и педагогика за рубежом. – М. : Просвещение, 1983. – 192 с.
22. *Микитась В.* Давньоукраїнські студенти і професори. – К. : Абрис, 1994. – 288 с.
23. «Мрії, вистраждані життям...» : до 145-ї річниці з дня народження Б. Д. Грінченка : кол. монографія (у двох част.) : Ч. 1 / В. О. Огнев'юк, Н. М. Гупан, Н. П. Дічек [та ін.]. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2009. – 260 с.
24. «Мрії, вистраждані життям...» : до 145-ї річниці з дня народження Б. Д. Грінченка : кол. монографія (у двох част.) : Ч. 2 / В. О. Огнев'юк, Н. М. Гупан, Н. П. Дічек [та ін.]. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2009. – 168 с.
25. Народна педагогіка і світовий досвід: Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання – Прес, 2003. – 134 с.
26. *Ніжинський М.П.* Життя і педагогічна діяльність А. С. Макаренка. – К. : Рад. школа, 1967. – 304 с.
27. *Нежинский Н.П.* А. С. Макаренко и современная школа. – К. : Рад. школа, 1970. – 312 с.
28. *Песталоцци И.Г.* Избранные педагогические сочинения: В 2-х т.
29. *Пирогов Н.И.* Избранные педагогические сочинения. – М. : Педагогика, 1985. – 496 с.
30. *Смаль В.З.* Педагогічні ідеї Івана Франка. – К. : Рад. шк., 1966. – 188 с.
31. *Сорока-Россинский В.Н.* Педагогические сочинения. – М.: Педагогика, 19991. – 240 с.
32. *Сухомлинський В.О.* Вибрані твори в 5-ти т.
33. *Сухомлинский В.А.* Сердце отдаю детям. – К. : Рад. школа, 1972. – 243 с.
34. *Толстой Л.Н.* Педагогические сочинения. – М. : Педагогика, 1989. – 544 с.
35. *Ушинский К.Д.* Избранные педагогические произведения. – М. : Просвещение, 1968. – 557 с.
36. *Ушинский К.Д.* Избранные педагогические сочинения. – М. : Педагогика, 1974. – 440 с.

37. *Чепіга (Зеленкевич) Я.Ф.* Вибрані педагогічні твори : Навчальний посібник / Упор., науковий редактор Л. Д. Березівська / Інститут педагогіки АПН України. – Харків : «ОВС», 2006. – 328 с.
38. *Черепанов С.А.* С. Т. Шацкий в его педагогических высказываниях. – М. : Просвещение, 1958. – 136 с.
39. *Шаталов В.Ф.* Точка опоры. Организационные основы экспериментальных исследований. – М. : Университетское, 1990. – 224 с.
40. *Шаталов В.Ф.* Точка опоры. – М. : Педагогика, 1987. – 160 с.
41. *Шацкий С.Т.* Избранные педагогические сочинения: В 2-х т.
42. *Шиманська І.Ф.* Леся Українка про освіту та виховання. – К. : Рад. школа, 1973. – 112 с.
43. *Лазурский А.Ф.* Естественный эксперимент и его школьное применение. – Петроград, 1918. – 192 с.

Робоча програма навчального курсу
"ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ"

Укладач: *Терентьєва Наталія Олександрівна*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

Т 35 Історія педагогіки. Програма навчальної дисципліни / Укладач Н. О. Терентьєва. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011. – 45 с.